

CRÍTICA

Enigmes pomposos

PAU DITO TUBAU

POESIA

Emily Dickinson, *Amherst LXXX poemes*. Text bilingüe. Traducció i pròleg de Carme Manuel Cuenca i Paul Scott Derrick. Gravats de Gemma Roig. EDITORIAL DENES. València, 2004.

Hi ha pocs poetes que puguin permetre's revoltar i encara eludir les convencions de la poesia per instaurar-hi intactes la seva veu; pertanyen a un nucli petit, selecte i convençut, ja gairebé extingit, que sorprèn sempre per la seva divina duresa i un enigmàtic, diví desequilibri; intensos, insubstituïbles, semblen viure sotmesos a lleis d'afinitat entre les paraules i les coses referides, a una mena de meravellosa suficiència respecte al tracte amb la tradició poètica i a la fidelitat acarada amb una particular manera de mirar. Entre els més rars, Emily Dickinson.

Molt abans que el sentit de la llibertat de les avantguardes estimulés l'abandó de les formes submissives o els excessos d'ordre, diversos poetes havien assajat de superar no només els incomprensibles obstacles d'haver d'encertar una veu per al vers lliure, cosa complicadíssima, sinó solucions innovadores per allargar la complexitat o la bellesa dels versos. Des de certa manera d'entendre el llegat històric de la poesia, ningú ha pogut obviar després de Mallarmé la disposició del poema sobre el paper, la conversió en traç manual i en imatge plasmada de la paraula sobre un fons en blanc, com ningú ha pogut obviar l'ús enrevesat

dels encadenaments i les elipsis de Dickinson, la tendència a diferir i a complicar amb tota mena d'estratègies d'ocultació l'energia interna dels poemes.

Si descomptem els poemes de l'antologia publicada per Bartra a l'exili mexicana, desconeguda entre el públic d'aquí durant més de quatre dècades, l'introducció entre els versificadors de Dickinson al català, Marià Manent, no només va vessar-hi tot el seu reconegut talent poètic, sinó que va apropiarse creativament de

amb accent màxim a la quarta com els diversos ritmes possibles i presentables dels que no duen cesura— als quals només es pot retreure la seva tirada a la reducció, la simplificació, l'eliminació d'irregularitats en benefici de fluències menys fosques. Per discordances entre literàries i religioses, considerava la tendència a les incerteses de la seva admirada poetessa “un gust pueril de l'enigma”, si bé no va poder sostreure's d'apreciar l'estranyesa irresistible de la seva obra ni va aconseguir

LA POETA NORD-AMERICANA EMILY DICKINSON, 1830-1886

la veu original anglesa i la va acostar a la llengua d'arribada amb aquell estil tan afí al de Verdaguer i de Carner, però a la vegada més sobri, més eficaç, més dolçament impactant, tocat per la servitud i la humilitat d'un sant Francesc. Les seves versions, d'una delicadesa verbal i una finor de forma difícils d'imitar, contenen un ampli repertori d'estrofes i de versos—amb predominància d'alexandrins i decasíl·labs, tant els clàssics catalans

confinar en significats únics els poemes traduïts, tant per l'ambigüitat pròpia de la poesia com per l'enjo-gassada i pomposa complexitat de la gran dama de Nova Anglaterra.

Ara fa un parell d'anys Sam Abrams va replicar els trenta-set poemes de Manent amb trenta-set peces inèdites en català, en un intent de presentar una Dickinson més tancada en ella mateixa, desesperança i ambivalent, en alternances

POEMES DE L'ANTOLOGIA

*Hi ha un Biaix de llum,
Les Vesprades d'Hivern—
Que oprimeix, com el Pes
Dels Cants de Catedral—*

*Una Ferida Celestial, ens fa—
No ens deixa cap senyal,
Tret d'una diferència interior,
On els Sentits, romanen—*

*No pot ningú ensenyar-la —Ningú—
És el Segell del Desesper—
Una aflicció imperial
Enviada de l'Aire—*

*Quan arriba, el Paisatge escolta—
Les Ombres —contenen l'alè—
Quan se'n va, és com la Distància
A l'esguard de la Mort—*

*El Triomf el creuen més dolç
Els que mai no triomfen.
Per comprendre un nèctar
Cal la necessitat extrema.*

*Ningú de la purpúria Host
Que avui du la Senyera
Pot fer una definició
Tan clara de Victòria*

*Com el vençut aquell —moribund—
A l'orella impedida del qual
Els compassos remots del triomf
Esclaten agònics i diàfans!*

*Morir —costa només una estona—
Diu que no fa mal—
Es desdibuixa tot —a poc a poc—
I llavors —s'esvaeix dels ulls—*

*Una Cinta més fosca —un Dia—
Un Crespó al Capell—
I poc més tard arriba un sol brillant—
I ens ajuda a oblidar—*

*L'absent —criatura— mística—
Que només per amor a nosaltres—
No anà a dormir —aquella hora
profunda—
Sense cap cansament—*

d'afflicció i beatitud. Menys-tenint les apropiacions idiosincràtiques, va tractar d'assolir l'ideal de lleialtat i exactitud estreta a l'hora de traduir l'irreductible magma de l'original. Iniciada durant la segona meitat de la dècada dels 90, la nova traducció de Carme Manuel Cuenca i Paul Scott Derrick comparteix el caràcter interlineal de la d'Abrams i la preferència per l'assimilació de significats en detriment d'elements amb un pes semàntic més prescindible com són la mètrica i la rima—una qüestió sempre discutible, aquesta última, que només pot dilucidar-se poema a poema—. La diferència entre una i l'altra és que la darrera no manté un diàleg obert amb la de Manent i conté diversos dels poemes considerats emblemàtics de

Publicar a la comunitat valenciana llibres de poesia en valencià és un símptoma de resistència cultural i tot un luxe

l'autora. Ara que publicar a la comunitat valenciana llibres de poesia en valencià és un símptoma de resistència cultural i un luxe per agrair, la nova antologia és una notícia que ultrapassa la voracitat dels degustadors. Aquí o allà, i amb independència que els canals de contacte i de distribució no estiguin del tot afermats—les versions de l'illenc Joan Cerrato no es troben en cap llibreria grossa del Principat—, tota proposta de transvasament cultural aliè al tòpic acaba convertida en una magnífica novetat. Imprescindible tant per als addictes com per a un públic amb set d'autèntica literatura.